Sözcükte Anlam — Deneme

Akıllı Soru · 05.11.2026 · 10 soru

Yazar, bir nesneyi anlatırken onu yalnızca adıyla vermekle yetinmez; çoğu zaman biçimini, rengini ya da sayısını da belirtir. Böylece okurun zihninde beliren görüntü daha belirgin hâle gelir. Özellikle betimleyici anlatımlarda bu tür sözcükler metnin etkisini artırır. Sayı ve ölçü bildiren sözler ise başka bir görev üstlenir.

1. Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nitel ve nicel sözcüklerin anlatımda farklı işlevler üstlendiği

B) Somut sözcüklerin soyut sözcükleri her zaman dışladığı

C) Terim anlamlı sözcüklerin betimleyici anlatımın temeli olduğu

D) Zıt anlamlı sözcüklerin görüntüyü daha belirgin hâle getirdiği

E) Yakın anlamlı sözcüklerin sayıyı ve ölçüyü karşıladığı

Bir sözcük, kimi zaman ders kitabında başka, günlük konuşmada başka bir değer taşır. Alan adı olarak kullanıldığında o sözcüğün anlamı daralır ve belirginleşir. Bu yüzden bağlam, anlamı tanımada önemli bir ölçüttür. Özellikle aynı sözcük, farklı cümlelerde farklı işlevlerle karşımıza çıkabilir.

2. Bu parçada aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A) bağlamın, sözcüğün anlamını belirlemede etkili olduğuna

B) aynı sözcüğün farklı kullanımlarda değişik işlevler kazanabildiğine

C) alan adı olarak kullanılan sözcüklerin anlamının belirginleştiğine

D) sözcüklerin her zaman bütün cümlelerde aynı anlamı taşıdığına

E) ders kitabı ile günlük konuşma arasında anlam farkı oluşabildiğine

Dil, yalnızca nesneleri adlandıran bir araç değildir; düşüncenin sınırlarını da belirler. Bir kavramın adını öğrenen kişi, çoğu zaman o kavramı başkalarından ayırmaya başlar. Bu nedenle sözcüklerin anlam ilişkileri, anlatımın temelini oluşturur. Aynı varlığı farklı yönlerden gösteren sözcükler kimi zaman birbirini tamamlar, kimi zaman da karşıt bir yapı kurar.

3. Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Sözcüklerin anlam ilişkileri anlatımı etkiler.

B) Bir kavramı adlandırmak onu zihinde belirginleştirebilir.

C) Anlam ilişkileri bazen tamamlayıcı, bazen karşıt olabilir.

D) Dil, düşüncenin sınırlarını belirlemede rol oynar.

E) Somut anlamlı sözcükler soyut anlamlı sözcüklerden daha önemlidir.

Sözcüklerin ilişkisini kurarken önce benzerlik, sonra karşıtlık, ardından da aynı anlamı taşıyıp taşımama durumuna bakılır. Bu sırayı bilen öğrenci, cümledeki anlam bağlantılarını daha hızlı çözer. Çünkü anlam sorularında küçük bir ayrıntı, büyük bir yanılgıyı önleyebilir. Özellikle yazılışları farklı olan ama kullanımı aynı çizgide ilerleyen sözler dikkat ister.

4. Bu parçaya göre sözcükte anlam sorularını çözerken öncelikle aşağıdakilerden hangisine dikkat edilmelidir?

A) Sözcüklerin yazılışlarının aynı olup olmadığına

B) Sözcüklerin tam karşıt anlamlı olup olmadığına

C) Sözcüklerin tam aynı anlamı taşıyıp taşımadığına

D) Sözcüklerin benzerlik ve karşıtlık ilişkilerinin ayırt edilmesine

E) Sözcüklerin sayılabilir özellikler taşıyıp taşımadığına

Bir sözcük, kimi zaman sözlükteki ilk karşılığının dışına çıkar; bunu, benzetme ya da ilgiden doğan yeni bir kullanım izler. Öte yandan kimi sözcükler, bir dersin, bir sanatın ya da bir mesleğin içinde, herkese açık genel anlamlarından ayrılıp dar ve kesin bir içerik kazanır. Bu iki durum, anlamın tek bir çizgide ilerlemediğini gösterir. Okur, bir sözcüğün hangi yoldan yeni anlam kazandığını ayırt edebilirse metni daha sağlıklı yorumlar.

5. Bu parçada sözü edilen iki durumun ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sözcüğün anlamının kullanım alanına göre değişebilmesidir.

B) Sözcüklerin birbirinin tam karşıtı anlamlar taşımasıdır.

C) Sözcüklerin beş duyu organıyla algılanabilmesidir.

D) Yazılışları farklı olan sözcüklerin anlamca aynı olmasıdır.

E) Sözcüklerin ölçülebilen yönlerinin ön plana çıkmasıdır.

6. “Bir öyküyü bitirdikten sonra, kahramanın ağzından anlatılan bölümleri yeniden okuyup ilk izlenimimi değiştirdim.” Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) İlk izlenimin her zaman doğru olduğu

B) Yeniden okuma sayesinde bakış açısının değişebildiği

C) Kahramanın ağzından anlatılan bölümlerin gereksiz olduğu

D) Bir öykünün ancak kahraman tarafından yazılabileceği

E) İlk izlenimi değiştirenlerin metni yanlış anladığı

7. “Bu kadar erken yola çıkarsak trafiğe yakalanmayız.” cümlesinde kesin olarak çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yola erken çıkmak, trafiğe yakalanmamanın garantisidir.

B) Yola erken çıkmanın, trafiğe yakalanmama ihtimalini artırdığı düşünülmektedir.

C) Trafik her zaman sabah saatlerinde yoğundur.

D) Yolculuk mutlaka kısa sürecektir.

E) Erken çıkmak, trafiği tamamen ortadan kaldırır.

Bir sözcük, kullanıldığı cümleye göre farklı çağrışımlar kazanabilir. Örneğin “ince” sözcüğü, “ince bir ip” sözünde fiziksel bir niteliği belirtirken “ince bir davranış” sözünde beğeni ve takdir içeren bir anlam taşır. Bu nedenle sözcüklerin olumlu ya da olumsuz değerini belirlerken yalnızca sözlükteki ilk anlamlarına bakmak yeterli değildir. Anlamın kazandığı yön, çoğu zaman cümlenin bütününden anlaşılır.

8. Bu parçadan aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir?

A) Sözcüklerin çağrışım değeri, kullanım çevresine göre değişebilir.

B) Sözcüklerin sözlükteki ilk anlamları her cümlede korunur.

C) Fiziksel nitelik bildiren sözcükler olumlu anlam taşıyamaz.

D) Bir sözcüğün anlamı, cümledeki diğer sözcüklerden bağımsızdır.

E) Olumlu çağrışım yalnızca soyut kavramları karşılayan sözcüklerde görülür.

Bir sözcüğün gerçek anlamı, onun sözlükteki temel anlamıdır. Ancak sözcükler, anlatımı zenginleştirmek amacıyla bu temel anlamlarından uzaklaşarak yeni anlamlar kazanabilir. ----. Bu tür kullanımlarda sözcüğün anlamını belirleyen şey, cümlede kurduğu ilgi veya benzetmedir.

9. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Bu durumda sözcük mecaz anlamıyla kullanılmış olur.

B) Bu nedenle bütün sözcükler yalnızca terim anlamı taşır.

C) Böylece sözcüklerin yazılışları birbirinden farklılaşır.

D) Bu kullanım, sözcüğün karşıt anlamını ortaya çıkarır.

E) Bunun sonucunda doğadaki sesler taklit edilmiş olur.

10. “Bu açıklama, konuyu aydınlatmaktan çok kafamı karıştırdı.” cümlesinde anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Açıklamanın beklenen açıklığı sağlamadığı düşünülmektedir.

B) Açıklama, konunun bütün ayrıntılarını kesin biçimde ortaya koymuştur.

C) Açıklama, herkes tarafından aynı biçimde anlaşılmıştır.

D) Açıklamanın kısa olması, konunun kolayca öğrenilmesini sağlamıştır.

E) Açıklama, konuyu aydınlatmasa da bütünüyle gereksiz bulunmuştur.

Cevap Anahtarı

1. A	2. D	3. E	4. D	5. A
6. B	7. B	8. A	9. A	10. A

Çözümler

1. Parça, bir yandan renk, biçim, durum gibi nitel yönleri; öte yandan sayı ve ölçü bildiren nicel yönleri ayırır. Bu nedenle asıl anlatılmak istenen, nitel ve nicel sözcüklerin farklı işlevler üstlenmesidir. En güçlü çeldirici C'dir; çünkü metin, anlatımın etkisinden söz ederken terim anlamla karıştırılabilir, ancak burada alan adı değil, nitelik-miktar ayrımı vardır.

2. Parça, bağlamın anlamı belirlediğini, aynı sözcüğün farklı cümlelerde farklı işlevler kazanabildiğini ve alan adı olarak kullanımda anlamın belirginleştiğini söylüyor. Ancak sözcüklerin her zaman bütün cümlelerde aynı anlamı taşıdığına ilişkin bir yargı yoktur; hatta parça bunun tersini düşündürür. En güçlü çeldirici B'dir; çünkü parçada doğrudan yer alan bir düşünceyi doğru yönde yineler.

3. Parça, dilin düşünceyle ilişkisini ve anlam ilişkilerinin anlatımdaki yerini açıklar; somut-soyut sözcükler arasında önem sıralaması yapmaz. Bu yüzden E'ye ulaşılamaz. En güçlü çeldirici C'dir; çünkü parçada 'tamamlar' ve 'karşıt' karşıtlığı vardır, fakat bu ifade doğrudan parçada var olan bir gözlemi genelleştirir, yanlış değildir ama sorulan şey değildir.

4. Parça, anlam ilişkilerini çözerken önce benzerlik, sonra karşıtlık ve anlam birlikteliğinin ayırt edilmesini vurguluyor. Bu nedenle D doğrudur. En güçlü çeldirici C'dir; çünkü 'aynı anlam' ifadesi eş anlamlılıkla bağlantılıdır, fakat parça yalnızca aynı anlamı değil, ilişkilerin sırasını da önemser.

5. Parçada iki ayrı durum anlatılmaktadır: Bir sözcüğün benzetme ya da ilgi yoluyla temel anlamından uzaklaşıp yeni bir anlam kazanması ve bir sözcüğün bir bilim, sanat ya da meslek alanında özel ve belirli bir kavramı karşılaması. Bu iki durumda da sözcüğün anlamı kullanım alanına göre değişmektedir; bu nedenle doğru cevap A'dır. En güçlü çeldirici D'dir; çünkü eş anlamlı sözcükleri düşündürür, ancak parçada yazılışları farklı olup anlamları aynı olan sözcüklerden söz edilmemektedir.

6. Cümlede, yeniden okumanın ilk izlenimi değiştirdiği ve bakış açısını yenileyebildiği anlatılmaktadır. En güçlü çeldirici A yanlıştır; çünkü cümle ilk izlenimin her zaman doğru olduğunu değil, değişebildiğini söylemektedir.

7. Cümlede kesinlik değil, bir koşul ve buna bağlı beklenti vardır. En güçlü çeldirici A yanlıştır; çünkü cümle garanti değil, olasılık bildirmektedir.

8. Parça, sözcüklerin çağrışım değerinin cümledeki kullanıma göre değişebileceğini belirtmektedir. B seçeneği ise parçadaki "sözlükteki ilk anlamın her durumda korunmadığı" düşüncesiyle çelişir.

9. İlk iki cümlede temel anlamdan uzaklaşma anlatılmış, son cümlede de ilgi veya benzetme vurgulanmıştır. Bu akışı tamamlayan ifade mecaz anlamın oluştuğunu bildiren A seçeneğidir; diğerleri farklı anlam ilişkilerine yönelmektedir.

10. Cümlede "aydınlatmak" ve "kafayı karıştırmak" karşıt yönlü bir anlatım içinde kullanılmıştır. Buna göre açıklamanın beklenen açıklığı sağlamadığı söylenebilir; cümle açıklamanın kesinlikle gereksiz olduğunu bildirmez.